

А. Ю. Дехтяренко,
здобувач кафедри регіональної політики, Навчально-науковий інститут публічного управління
та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-7954-5576>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.12.259

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА СКЛАДОВИХ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ ЯК ОБ'ЄКТУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

А. Dekhtiarenko,
Applicant of the Department of Regional Policy, Educational and Scientific Institute of Public Administration
and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

THEORETICAL APPROACHES TO DETERMINING THE ESSENCE AND COMPONENTS OF THE INTELLECTUAL POTENTIAL OF THE TERRITORY AS AN OBJECT OF PUBLIC ADMINISTRATION

У статті досліджено основні підходи до визначення сутності та складових категорії "інтелектуальний потенціал" як об'єкту публічного управління та драйверу територіального розвитку. Увагу приділено дослідженню змістовного навантаження словосполучення "інтелектуальний потенціал". Розкрито трактування поняття "інтелектуальний потенціал" шляхом виділення ресурсного, функціонального та цільового підходів. Уточнено тлумачення категорії "інтелектуальний потенціал території". Висвітлено напрями удосконалення механізмів управління інтелектуальним потенціалом території.

Актуальність статті обумовлена необхідністю поглибленого розуміння та усвідомлення сутності та складових інтелектуального потенціалу території, механізмів його формування та управління ним, що є особливо важливим у сучасному суспільстві. Саме інтелектуальний потенціал виступає глобальною характеристикою стратегічного сталого розвитку території.

Подальші дослідження в даному напрямку будуть спрямовані на удосконалення інституціонального забезпечення формування та ефективного використання інтелектуального потенціалу територіальних утворень; розкриття питань інтелектуалізації розвитку територій на засадах smart-економіки; використання стратегії біоекономіки як драйверу підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу для сталого розвитку території; концептуалізації підходів до механізмів управління інтелектуальним розвитком територій з розкриттям особливостей застосування складових запропонованого інтегрованого механізму.

The article examines the main approaches to defining the essence and components of the category "intellectual potential" as an object of public management and a driver of territorial development. Attention is paid to the study of the content load of the phrase "intellectual potential". The interpretation of the concept of "intellectual potential" by highlighting resource, functional and target approaches is revealed.

The interpretation of the category "intellectual potential of the territory", which is considered as a component of human potential and shows the ability created and accumulated in society to creatively create new knowledge, technologies, products, which is expedient to measure with the help of physical, educational, scientific and innovative, information and communication and social and cultural potentials.

Directions for improving the mechanisms of managing the intellectual potential of the territory are highlighted, and it is proposed to apply an integrated mechanism of managing the intellectual potential of the territory. It provides for the relationship and mutual influence of the internal and external environment of the territory, which ensures the growth of the population's well-being, the level of introduction of knowledge and innovations into the economy. This integrated mechanism is a set of institutional, infrastructural, financial and social mechanisms of public management of the intellectual potential of the territory.

The relevance of the article is due to the need for in-depth understanding and awareness of the essence and components of the intellectual potential of the territory, the mechanisms of its formation and management. It is the intellectual potential that acts as a global characteristic of the strategic sustainable development of the territory.

Further research in this direction will be aimed at: improvement of institutional support for the formation and effective use of the intellectual potential of territorial entities; disclosure of issues of intellectualization of the development of territories on the basis of smart economy, which is an important prerequisite for sustainable, balanced, innovative development of Ukraine in the post-war period; use of the bioeconomy strategy as a driver of increasing the efficiency of the use of intellectual potential for the sustainable development of the territory; conceptualization of approaches to the management mechanisms of the intellectual development of territories with the disclosure of the features of the application of the components of the proposed integrated mechanism.

Ключові слова: теоретичні підходи, потенціал, інтелект, інтелектуальний потенціал території, механізми управління, проблеми, перспективи.

Key words: theoretical approaches, potential, intelligence, intellectual potential of the territory, management mechanisms, problems, prospects.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Глобальне переформатування світогосподарського порядку та війна проти російської агресії в Україні спричинили масштабні міжнародні трансформації та призвели до катастрофічних наслідків для населення

планети. Економіки країн, що розвиваються, та їх населення опинились на межі злиднів та зубожіння, а розвинені країни змушені змінити звичний достатній уклад життя на "економний" та "енергетично ощадливий". Україна несе найбільші економічні, екологічні, фінансові, соціальні, а, головне — людські, неповоротні втрати у війні проти російської агресії в Україні.

За оцінкою Кабінету Міністрів України та Світового банку станом на 31 грудня 2023 року 499 млрд. дол. США становлять сукупні втрати України (економічні, соціальні, екологічні та інші), а на відновлення української економіки впродовж наступного десятиліття знадобиться 486 млрд. дол. США, хоча рік тому ці потреби були оцінені в 411 млрд. дол. США [10]. При цьому, не враховані втрати недоотриманого ВВП, втрати внаслідок загибелі населення та міграції, втрати від екологічного забруднення, які сумарно певно перевищать втрати фізичного капіталу.

Після перемоги перед Україною постануть завдання відновлення її соціально-економічного розвитку, але відновлення на новому вищому рівні на основі ефективного використання інтелектуального потенціалу, продукування і впровадження smart-рішень та консолідації усіх суб'єктів національної господарської системи. Саме це підкреслює актуальність та практичну спрямованість представленої статті.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

У формуванні наукових уявлень про інтелектуальний потенціал вагомий внесок належить Дж. Грейсону, П. Друкеру, М. Портеру, Й. Шумпетеру, Б. Твіссу, Х. Хекхаузену, Т. Шульцу, Г. Беккеру, Л. Едвінсону, М. Мелоуну, Ч. Хансену та іншим зарубіжним вченим. Серед українських дослідників аспекти формування, розвитку та використання в економіці інтелектуальної складової соціально-трудового потенціалу суспільства з різною мірою глибини вивчали О. Амосов, С. Бандур, О. Барибіна, Т. Білоус, В. Вишневський, О. Вовк, В. Геєць, О. Грішнова, Б. Данилишин, А. Колот, О. Комарова, Е. Лібанова, Л. Лісогор, Ю. Махомет, О. Моліна, В. Новіков, О. Новікова, В. Онікієнко, М. Романюк, С. Степанчук, О. Олешко, С. Тульчинська, Л. Федулова, А. Хвесик, Г. Чумаченко, А. Чухно, Л. Шаульська та ін. Разом з тим, проблеми знаннеорієнтованого розвитку територій, країни загалом, не втрачають своєї актуальності для України. Наукові уявлення про використання та розвиток інтелектуального потенціалу в національній економіці все ще перебувають на стадії становлення. Актуальність зазначеної проблеми та її недостатня вивченість зумовили вибір напряму дослідження, мету і логіку написання статті.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження основних підходів до визначення сутності та складових категорії "інтелектуальний потенціал" як об'єкту публічного управління та драйверу територіального розвитку. Крім того, стаття спрямована на висвітлення напрямів удосконалення механізмів управління інтелектуальним потенціалом території.

Для досягнення визначеної мети передбачені такі завдання:

— дослідити змістовне навантаження словосполучення "інтелектуальний потенціал";

— проаналізувати ресурсний, функціональний та цільовий підходи до трактування поняття "інтелектуальний потенціал";

— уточнити сутність категорії "інтелектуальний потенціал території";

— запропонувати інтегрований механізм управління інтелектуальним потенціалом території.

Виконання цих завдань допоможе досягти мети статті та сприятиме розумінню та поліпшенню процесів управління інтелектуальним потенціалом для забезпечення сталого розвитку території.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Швидкий темп розвитку економіки зумовлюється загальносвітовою тенденцією стрімкого скорочення проміжку часу між ключовими етапами науково технічного прогресу: відкриттям (винаходом), доведенням його до стадії технології і впровадженням у виробничий процес. Конкуренція, яка загострюється все більше, приводить до того, що винахідник автор стає невід'ємною і головною складовою циклу розвитку всіх без винятку систем, створених людьми. А в практиці господарювання все частіше використовуються терміни "людський потенціал", "інтелектуальна власність", "комерціалізація інтелектуальної власності", "інтелектуальний капітал", "інтелектуальний потенціал".

Перехід людства до етапу цивілізованого рівня економічного розвитку висунув значні проблеми щодо захисту нового виду капіталу творчої активності людей — захисту прав інтелектуальної власності, відповідно існує проблема в чіткості розуміння сутності категорій "потенціал", "інтелект" та змістового навантаження словосполучення "інтелектуальний потенціал".

Поняття "потенціал" увійшло в науковий обіг на рубежі 60-х років XX століття. Це поняття утворилося від латинського слова "potentia" і означає у вузькому трактуванні "приховані можливості, потужність, силу", а у широкому — "джерела, можливості, засоби, запаси, які можуть бути приведені в дію" [4], тобто те, що може бути чи є в наявності, однак, можливо, ще не розкрило себе.

У тлумачному словнику сучасної української мови "потенціал" трактується як запас будь-чого, резерв; приховані здатності, сили для будь-якої діяльності, що можуть проявитися за певних умов [1, с. 902].

Економічний енциклопедичний словник визначає потенціал як наявні в економічного суб'єкта ресурси, їх оптимальну структуру та вміння раціонально використати їх для досягнення поставленої мети [4, с. 142].

Аналіз наукової літератури дозволив у розвитку сучасних уявлень про потенціал виділити три підходи — ресурсний, структурний (функціональний) та результативний (цільовий).

Представники ресурсного підходу (І. Лукінов, В. Немчинов, Д. Черников, С. Бєлова, Є. Фігурнов та інші) стверджують, що потенціал — це сукупність необхідних для функціонування або розвитку системи різних видів ресурсів: трудових, матеріальних, фінан-

сових та інформаційних, які залучаються у сферу вдосконалення виробництва. Сюди ж включають і сукупність ресурсів, які забезпечують необхідний рівень організації виробництва та управління, ресурси сфери освіти і перепідготовки кадрів. "Ресурсне" розуміння потенціалу має важливе значення для планування та управління виробничою діяльністю, але не вичерпує найістотніших його характеристик, тому можна говорити про загальний характер такого підходу, адже тільки за умов системного поєднання ресурсів принципово можливе функціонування будь якого економічного процесу.

Друга група авторів, що дотримується структурного (функціонального) підходу (М. Іванов, Ю. Одегов, К. Андреєв, Д. Крук, Л. Лопатникова, Б. Мочалов, В. Мосін та інші), уявляє потенціал як систему матеріальних та трудових факторів (умов, складових), що забезпечують досягнення мети виробництва. Прихильники цього підходу визначають потенціал не через прямий підрахунок ресурсів, а через фактори, що впливають на ці ресурси. Але сам по собі потенціал, без визначення мети його використання, не може існувати, тому що не має сенсу його виявляти, оцінювати та використовувати.

Учені третього напрямку, формуючи результативний (цільовий) підхід (І. Ансофф, Н. Верхогляд, Р. Марушков, Л. Мельник, Д. Ядранський) розглядають потенціал як здатність комплексу ресурсів економічної системи виконувати поставлені перед нею завдання. Потенціал, на їхню думку, — це цілісне уявлення про єдність структури і функції об'єкта, вияв їх взаємозв'язку. На цій основі робиться висновок про сукупні можливості колективу виконувати певні завдання — чим вдаліше склалася структура об'єкта, чим більше відповідають один одному його структурні та функціональні елементи, тим вищими будуть його потенціал і ефективність. Даний підхід є більш системним, адже при визначенні потенціалу враховується те, що ресурси економічної системи створюють певні можливості, які можуть бути використані з метою досягнення поставлених цілей.

Потенціал концентрує в собі одночасно три рівні зв'язків і відносин [3, с. 30; 11, с. 11]:

— перший рівень відображає минуле, тобто являє собою сукупність властивостей, накопичених системою в процесі її становлення і таких, що зумовлюють можливість до її функціонування та розвитку;

— другий рівень характеризує сьогодення з точки зору практичного застосування і використання наявних можливостей;

— третій рівень орієнтований на розвиток (на майбутнє). Будучи єдністю стійкого і мінливого станів, потенціал містить (як можливі) елементи майбутнього розвитку.

Слід брати до уваги такі властивості поняття "потенціал" [6, с. 129]:

— по-перше, потенціал є категорією дещо абстрактною, оскільки межі його нечіткі, кількість чинників не зовсім визначена, водночас конкретика поняття проявляється в тому, що будь-яке стратегічне рішення має конкретний вплив на подальшу зміну потенціалу;

— по-друге, елементи потенціалу слід розглядати як такі види ресурсів, обсяги та структура яких може суттєво змінюватися лише в результаті прийняття відповідних стратегічних рішень;

— третьою особливістю потенціалу є те, що для обґрунтованої оцінки його рівня необхідно ідентифікувати умови, в яких реалізовуватиметься процес оцінювання;

— по-четверте, загальний рівень потенціалу не визначається як арифметична сума його складових, тому важливо, щоб зміна усіх елементів потенціалу була узгодженою. Ефективна діяльність потребує збалансованості темпів розвитку всіх елементів потенціалу;

— по-п'яте, потенціал не є постійною величиною, він змінюється щоденно, тому у середньостроковому та довгостроковому періоді потенціал визначається із певною похибкою;

— і, насамкінець, найважливішим чинником дестабілізації потенціалу є зовнішнє оточення, тому рівень потенціалу залежить не лише від ресурсів, а й від умов доступу до них. При цьому максимальне зростання потенціалу обумовлюється не лише наявністю й обсягами ресурсів, а також ефективністю діяльності та сприятливими умовами зовнішнього середовища.

Термін "інтелект" (від латинського *intellectus* — розуміння, розсудок, пізнання) означає розум, здатність людини думати, мислити; рівень розумового розвитку [1, с. 401].

Економічний енциклопедичний словник визначає інтелект як сукупність розумових здібностей людини, її здатність до мислення та раціонального пізнання природи, суспільства та людини [4, с. 285].

У філософському розумінні інтелект — розум, здатність мислити, проникливість, сукупність тих розумових функцій (порівняння, абстракції, утворення понять, судження, висновків тощо), які перетворюють сприйняття у знання або критично переглядають чи аналізують уже наявні знання. Д. Векслер під інтелектом розуміє здатність думати раціонально, діяти практично та ефективно по відношенню до зовнішнього оточення [5, с. 34]. Л.М. Терман тлумачить інтелект як здатність вирішувати проблеми незапрограмованим (творчим) способом [5, с. 34]. Д. Штернер ототожнює інтелект із здатністю людини до отримання нового роду знань [5, с. 34].

Робота людського інтелекту проходить на трьох рівнях — підсвідомості, звичайної свідомості і надсвідомості. Більша частина розумової праці людей припадає на стадію звичайної свідомості, яка, направляючи діяльність інтелекту на вирішення чітко поставлених завдань, логічно і послідовно досягає поставленої цілі. Розуму притаманний властивий тільки йому соціально-економічний внутрішній зміст, набутий не тільки генетично, але й напрацьований у ході життєдіяльності. Інакше він би був нездатний виконувати свою суспільну місію — досліджувати і пізнавати оточуючий світ, узагальнювати наші знання, зіставляти їх із практикою і дійсністю, виробляти практичні рекомендації, публікувати про це інформацію і в результаті приймати головну участь у перебудові природи і суспільства.

Соціально-економічне багатство інтелекту, крім названих цінностей розуму, включає весь основоположний комплекс інших інтелектуальних факторів, які дозволяють виконувати важливі інтелектуальні функції. Це — моральні, психологічні, емоційні, особистісні та інші творчі якості, такі як сила волі, жага творчості, чесність, а також навик і прийоми розумової праці.

У сучасних умовах інтелект асоціюється як з природною розумовою діяльністю людини, так і зі штучним інтелектом, сутність якого полягає у відтворенні машинами окремих інтелектуальних дій людини (сприйняття інформації, елементи міркування та інше).

Аналіз літературних джерел дозволяє виділити три підходи до трактування поняття "інтелектуальний потенціал": ресурсний, функціональний та цільовий підходи.

Представники ресурсного підходу (В. Куценко, О. Грішнова, І. Каленюк, О. Бутнік-Сіверський, А. Красовська, А. Гадзало, В. Зінов та інші) трактують інтелектуальний потенціал як сукупність інтелектуальних ресурсів: знання, здібності населення, система освіти, комп'ютерне забезпечення, система зв'язку, бази даних (бібліотеки та електронні системи), система науки та інтелектуальна власність.

У рамках функціонального підходу досліджують дану категорію такі науковці, як Ю. Канигін, К. Матусевич, С. Вовканич, Є. Панченко, В. Орищенко, М. Долішній, О. Яновський. Сутність інтелектуального потенціалу відповідно до даного підходу полягає у здатності економічних суб'єктів виконувати певні дії з метою відтворення їх інтелектуальних ресурсів.

Представники цільового підходу (С. Мочерний, В. Прошак, О. Довгань, І. Мойсеєнко, М. Демчишин, О. Кендюхов, М. Гуревичов, О. Стефанишин, Н. Гордяньська, В. Гунько, В. Мурашко) при визначенні інтелектуального потенціалу акцентують увагу на здатності сукупності інтелектуальних ресурсів досягати поставлених цілей [7, с. 222].

Розглядаючи різноманітні тлумачення категорії "інтелектуальний потенціал території", відзначимо, що певний практичний інтерес викликає розуміння інтелектуального потенціалу території як системної сукупності освітнього, наукового, інноваційного та культурного потенціалів, історично обумовлених економічними, соціальними, політичними, культурними та іншими факторами розвитку. Даний підхід дозволяє виділити сфери та суб'єкти життєдіяльності регіону, які безпосередньо беруть участь у формуванні його інтелектуального потенціалу.

Ми вважаємо, що інтелектуальний потенціал території є складовою людського потенціалу і показує створену і накопичену в суспільстві здатність до творчого створення нових знань, технологій, продуктів, яку можна виміряти за допомогою фізичного, освітнього, науково-інноваційного, інформаційно-комунікаційного та соціально-культурного потенціалів.

Фізичний потенціал (трудова характеристика) відображає рівень використання інтелектуального потенціалу регіону безпосередньо у трудовій діяльності. Кількісно дана характеристика виражається в частці

населення, здатного до реалізації інтелектуального потенціалу.

Наступна складова інтелектуального потенціалу території (регіону) — освітня. Рівень і якість освіти визначають можливості здійснення трудової діяльності.

Науково-інноваційна характеристика інтелектуального потенціалу регіону проявляється у винаходах, патентах, раціоналізаторських пропозиціях, які безпосередньо впливають на зростання продуктивності праці. Вона містить науковий, науково-технічний потенціал та потенціал сфери інтелектуальної власності.

Інформаційно-комунікаційний потенціал у складі інтелектуального містить комп'ютерне забезпечення, систему зв'язку, бази даних бібліотек, електронні системи тощо і створює умови для нарощування й ефективного реалізації інтелектуального потенціалу.

Таким чином, ми зупинилися на традиційних для оцінки інтелектуального потенціалу складових: фізичному, освітньому, науково-інноваційному та інформаційно-комунікаційному потенціалах. Вибір соціально-культурного потенціалу базується на тому постулаті, що розвиток людського потенціалу та самого суспільства взагалі можливий тільки тоді, коли воно засноване на національних культурних традиціях. З нашої точки зору, соціально-культурний потенціал регіону є одним з базових, опорних ознак стійкості позитивного досвіду, який активізує інтелектуальний потенціал. Саме інтелектуальний потенціал виступає глобальною характеристикою стратегічного розвитку території.

Дискусія щодо можливості управління інтелектуальним потенціалом має полярний характер. Науковці [2; 8] стверджують, що потенціал є об'єктом управління. Деякі автори вважають, що будучи в єдності просторових і часових характеристик, поняття "потенціал" відображає одночасно три рівні зв'язків і відносин: відображають минуле, репрезентують сьогодення та відносять, що орієнтовані на майбутнє [9; 12].

Концептуалізація підходів щодо механізмів управління інтелектуальним потенціалом території дозволила сформулювати наступний підхід: доцільно розглядати інтегрований механізм управління інтелектуальним потенціалом території, який передбачає взаємозв'язок і взаємовплив внутрішнього і зовнішнього середовища території, що забезпечує зростання добробуту населення, рівень впровадження знань та інновацій у економіку, і є сукупністю інституціонального, інфраструктурного, фінансового та соціального механізмів публічного управління інтелектуальним потенціалом території.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Розкриття змісту категорії "інтелектуальний потенціал території" шляхом узагальнення існуючих підходів до його визначення дає змогу глибше усвідомити його сутність і механізм формування, що є особливо актуальним у сучасному суспільстві.

Запропоновано інтегрований механізм управління інтелектуальним потенціалом території, який передбачає взаємозв'язок і взаємовплив внутрішнього і зовні-

шнього середовища території, що забезпечує зростання добробуту населення, рівень впровадження знань та інновацій в економіку, і є сукупністю інституціонального, інфраструктурного, фінансового та соціального механізмів публічного управління інтелектуальним потенціалом території.

Подальші дослідження в даному напрямку будуть спрямовані на удосконалення інституціонального забезпечення формування та ефективного використання інтелектуального потенціалу територіальних утворень; розкриття питань інтелектуалізації розвитку територій на засадах smart-економіки; використання стратегії біоекономіки як драйверу підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу для сталого розвитку території; концептуалізації підходів до механізмів управління інтелектуальним розвитком територій з розкриттям особливостей застосування складових запропонованого інтегрованого механізму.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 170 000 слів і словосполучень. К.: Ірпінськ: ВТФ "Перун", 2004. 1440 с.
2. Данилишин Б., Куценко В. Відтворення інтелектуального потенціалу у контексті розвитку знань економіки. Вісн. НАН України. 2004. № 7. С. 15—24.
3. Довгань О. О. Сутність та особливості визначення поняття "інтелектуальний капітал". Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. Науковий журнал. № 6 (Т.2). Хмельницький: Хмельницький національний університет. 2009. С. 153—157.
4. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. / За ред. С. В. Мочерного. Львів: Світ, 2005. 616 с.
5. Журавльова І. В., Кудлай А. В. Управління людським капіталом підприємства. Харків: Вид. ХНЕУ, 2004. 284 с.
6. Кунцевич В. О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки. Актуальні проблеми економіки. 2004. № 7 (37). С. 123—130.
7. Махомет Ю. В. Сутнісна характеристика та структура інтелектуального капіталу підприємства. Економічний простір: Збірник наукових праць. Дніпропетровськ: ПДАБА. 2009. № 25. С. 221—229.
8. Практичні рекомендації з питань управління потенціалом сталого розвитку території в умовах децентралізації. Вип. 1: Використання органами місцевого самоврядування інструментів управління фінансовими ресурсами територіальних громад / за ред. О. Ю. Бобровської, О. Ю. Матвеевої, А. Ю. Мунько. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2016. 21 с.
9. Сахарова К. О. Механізми публічного управління ініціалізацією інтелектуального потенціалу регіону. Державне управління та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 2 (45). С. 154—160.
10. Укрінформ: офіційний сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3830500-499-mlrd-stanovlat-sukupni-vtrati-ukraini-ekonomicni-socialni-ta-insi-vid-vijni.html> (дата звернення 30.05.2024).
11. Федонін О. С., Репіна І. М., Олексюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка. Навчальний посібник. К.: ХНЕУ, 2004. 316 с.

12. Чумаченко Г. В. Методи оцінки інтелектуального потенціалу в умовах трансформаційної економіки. URL: <https://www.hozpravo.snu.edu.ua/chumachenko.doc> (дата звернення 30.05.2024).

References:

1. Slovnyk (2004), Velykyj tлумachnyj slovnyk suchasnoji ukrajinsjkoji movy: 170 000 sliv i slovospoluchenj [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language: 170,000 words and phrases], Perun, Irpin, Ukraine.
2. Danylyshyn, B. and Kucenko, V. (2004), "Reproduction of intellectual potential in the context of the development of the knowledge economy", Visnyk NAN Ukrainy, vol. 7, pp. 15—24.
3. Dovghanj, O.O. (2009), "The essence and peculiarities of the definition of the concept of "intellectual capital", Visnyk Khmeljnycjckogho nacionaljnogho universytetu. Serija: Ekonomichni nauky, vol. 6 (2), pp. 153—157.
4. Mochernyj, S.V. (2005), Ekonomichnyj encyklopedychnyj slovnyk: u 2 t. [Economic encyclopedic dictionary: in 2 volumes.], Svit, Lviv, Ukraine.
5. Zhuravljova, I.V. and Kudlaj, A.V. (2004), Upravlinnja ljudskym kapitalom pidpryjemstva [Human capital management of the enterprise], KhNEU, Kharkiv, Ukraine.
6. Kuncsevych, V.O. (2004), "Concept of financial potential of enterprise development and its assessment", Aktualjni problemy ekonomiky, vol. 7 (37), pp. 123—130.
7. Makhomet, Ju.V. (2009), "The essential characteristics and structure of the enterprise's intellectual capital", Ekonomichnyj prostir: Zbirnyk naukovykh pracj, vol. 25, pp. 221—229.
8. Bobrovsjka, O.Ju., Matvejeva, O.Ju. and Munjko, A.Ju. (2016), Praktychni rekomendaciji z pytanj upravlinnja potencjalom stalogho rozvytku terytoriji v umovakh decentralizaciji. Vyp. 1: Vykorystannja orghanamy miscevogho samovrjaduvannja instrumentiv upravlinnja finansovymy resursamy terytorijnykh ghromad [Practical recommendations on managing the potential of sustainable development of the territory in conditions of decentralization. Vol. 1: Use by local self-government bodies of financial resources management tools of territorial communities], DRIDU NADU, Dnipro, Ukraine.
9. Sakharova, K.O. (2020), "Mechanisms of public management of the initialization of the intellectual potential of the region", Derzhavne upravlinnja ta misceve samovrjaduvannja, vol. 2 (45), pp. 154—160.
10. Ukrinform: the official site (2024), available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3830500-499-mlrd-stanovlat-sukupni-vtrati-ukraini-ekonomicni-socialni-ta-insi-vid-vijni.html> (Application 30 May 2024).
11. Fedonin, O.S., Repina, I.M. and Oleksjuk O.I. (2004), Potencial pidpryjemstva: formuvannja ta ocinka [Enterprise potential: formation and evaluation], KNEU, Kyiv, Ukraine.
12. Chumachenko, Gh.V. (2012), "Methods of assessing intellectual potential in the conditions of a transformational economy", available at: <https://www.hozpravo.snu.edu.ua/shumachenko.doc> (Application 30 May 2024).

Стаття надійшла до редакції 04.06.2024 р.